Аналіз ринку протизаплідних лікарських засобів у контексті фармацевтичної безпеки

Т. В. Маганова *A–D, Н. О. Ткаченко E,F

Запорізький державний медичний університет, Україна

A – концепція та дизайн дослідження; B – збір даних; C – аналіз та інтерпретація даних; D – написання статті; E – редагування статті; F – остаточне затвердження статті

У парадигмі вітальної та фармацевтичної безпеки загострюються питання розроблення та ухвалення стратегічних і тактичних управлінських рішень щодо системи забезпечення ліками, зокрема й тих, що стосуються фертильного здоров'я жінок.

Мета роботи – дослідження ринку протизаплідних лікарських засобів (ПЛЗ) з подальшим формуванням масиву для ухвалення раціональних рішень щодо забезпечення контрацептивними засобами жінок дітородного віку

Матеріали та методи. Матеріали дослідження – інформаційно-пошукова система Компендіум, Державний реєстр лікарських засобів України, база даних Нормативно-директивні документи МОЗ України, інтернет-ресурс з пошуку ліків в аптеках України Tabletki.ua. Використали порівняльний, аналітичний, графічний методи, контент-аналіз, метод маркетингового дослідження.

Результати. Здійснили комплексне маркетингове оцінювання фармацевтичного ринку ПЛЗ України. Розглянули головні характеристики асортименту ПЛЗ: повноту, глибину, ширину. Визначили сегментацію ринку за лікарськими формами, виробниками. Встановили коефіцієнти рівня монополізації ринку та оновлення асортименту.

Висновки. На підставі аналізу фармацевтичного ринку ПЛЗ сформували інформаційний масив сучасного арсеналу контрацептивних лікарських засобів: 29,7 % – монокомпонентні, 69,3 % – комплексні засоби. В асортименті переважають ПЛЗ, що містять дроспіренон + етинілестрадіол, і лікарські засоби екстреної контрацепції з левоноргестрелом. Аналіз сегментації за лікарськими формами виявив суттєве домінування таблетованих ПЛЗ, що становлять 84,4 % усього асортименту. Майже відсутні трансдермальні, маткові, вагінальні терапевтичні системи. На ринку ПЛЗ зовсім не представлені підшкірні імпланти та аерозольні форми контрацептивів. Встановили, що 96,1 % ринку сформовано закордонними виробниками, українські фірми-виробники становлять тільки 3,9 % ринку. Індекс монополізації ринку, який розрахували, вказує на олігополістичні тенденції ринкових відносин, а індекс повноти асортименту (66,67 %) – на можливі напрями розширення товарного асортименту для підвищення загального рівня задоволення потреби жінок у ПЛЗ. У результаті ретроспективного аналізу розрахували коефіцієнт оновлення за період 2005–2019 рр. Встановили, що після 2015 р. оновлення асортименту знизилося на 13,9 % внаслідок зникнення з українського ринку ПЛЗ декількох підгруп.

Analysis of contraceptive drugs market in the context of pharmaceutical safety

T. V. Mahanova, N. O. Tkachenko

The issues of development and making strategic and tactical managerial decisions are exacerbated in the drug supply system of the vital and pharmaceutical safety paradigm. Particularly those issues, which are related to the women's fertile health.

Objective. Research of contraceptive drugs (CD) market, formation array for rational decision making of contraception of women in childbearing age.

Materials and methods. As researching materials have been used the information retrieval system Compendium, the State Register of Medicines of Ukraine, the database of Normative and Directive Documents of the Ministry of Health of Ukraine, the Internet resource of searching for drugs in Ukrainian drug store Tabletki.ua. Comparative, analytical, graphic methods, content analysis, and marketing research methods have been used.

Results. A comprehensive marketing assessment of the Ukrainian CD market has been carried out. The main characteristics of CD assortment have been considered: completeness, depth, width. The market segmentation by dosage forms and manufacturers have been determined. The coefficients of the market monopolization level and assortment renewal have been established.

Conclusions. Modern CD arsenal represented by 29.7 % of monocomponent and by 69.3 % of complex drugs. CD with the composition of drospirenone + ethinyl estradiol and emergency CD with levonorgestrel prevail, among the whole assortment.

ВІДОМОСТІ ПРО СТАТТЮ

http://pharmed.zsmu.edu.ua/article/view/198187

УДК 615.256.3.035:339.13.021
DOI: 10.14739/2409-2932.2020.1.198187

Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. 2020. Т. 13, № 1(32). С. 128–136

Ключові слова: протизаплідні засоби, фармація, маркетинг, безпека.

***E-mail:** bataneofarm@gmail.com

Надійшла до редакції: 28.11.2019 // Після доопрацювання: 09.12.2019 // Прийнято до друку: 19.12.2019

Analysis of segmentation by dosage forms has shown dominance of tableted CD, which constitute of 84.4 % of the total assortment. There aren`t almost transdermal, uterine and vaginal therapeutic systems. Subcutaneous implants and aerosol forms aren`t represented on the CD market at all. It has been established that 96.1 % of the market is formed by foreign manufacturers. Ukrainian manufacturing companies occupy only 3.9 % of the market. The market monopolization index and assortment completeness index have been calculated.

Key words: contraceptives, pharmacy, marketing, safety.

Current issues in pharmacy and medicine: science and practice 2020; 13 (1), 128–136

Анализ рынка противозачаточных лекарственных средств в контексте фармацевтической безопасности

Т. В. Маганова, Н. А. Ткаченко

В парадигме витальной и фармацевтической безопасности обостряются вопросы разработки и принятия стратегических и тактических управленческих решений в системе обеспечения лекарствами, в том числе тех, которые имеют отношение к фертильному здоровью женщины.

Цель работы – исследование рынка противозачаточных лекарственных средств (ПЛС) с последующим формированием массива для принятия рациональных решений по обеспечению контрацепцией женщин детородного возраста.

Материалы и методы. Материалы исследования – информационно-поисковая система Компендиум, Государственный реестр лекарственных средств Украины, база данных Нормативно-директивные документы МЗ Украины, интернет-ресурс по поиску лекарств в аптеках Украины Tabletki.ua. Использовали сравнительный, аналитический, графический методы, контент-анализ, метод маркетингового исследования.

Результаты. Осуществлена комплексная маркетинговая оценка фармацевтического рынка ПЛС Украины. Рассмотрены основные характеристики ассортимента ПЛС: полнота, глубина, ширина. Определена сегментация рынка по лекарственным формам и производителям. Установлены коэффициенты уровня монополизации рынка и обновления ассортимента.

Выводы. На основании анализа фармацевтического рынка ПЛС сформирован информационный массив современного арсенала контрацептивных лекарственных средств: 29,7 % – монокомпонентные, 69,3 % – комплексные средства. В ассортименте преобладают ПЛС, которые содержат дроспиренон + этинилэстрадиол, и лекарственные средства экстренной контрацепции с левоноргестрелом. Анализ сегментации по лекарственным формам показал существенное доминирование таблетированных ПЛС, которые составляют 84,4 % всего ассортимента. Почти отсутствуют трансдермальные, маточные и вагинальные терапевтические системы. На рынке ПЛС совсем не представлены подкожные имплантаты и аэрозольные формы контрацептивов. Установлено, что рынок ПЛС на 96,1 % сформирован зарубежными производителями, украинские фирмы-производители занимают лишь 3,9 % рынка. Рассчитанный индекс монополизации рынка указывает на олигополистические тенденции рыночных отношений, а индекс полноты ассортимента (66,67 %) – на возможные направления расширения товарного ассортимента для повышения общего уровня удовлетворенности потребностей женщин в ПЛС.

В результате ретроспективного анализа рассчитан коэффициент обновления за период 2005–2019 гг. Установлено, что после 2015 г. обновление ассортимента снизилось на 13,9 % в результате исчезновения с украинского рынка ПЛС нескольких подгрупп.

Ключевые слова: противозачаточные средства, фармация, маркетинг, безопасность.

Актуальные вопросы фармацевтической и медицинской науки и практики. 2020. Т. 13, № 1(32). С. 128–136

Потенціал соціально-економічного розвитку країни закладений у здоровій і сильній нації. У контексті розгляду права на охорону здоров'я постають питання та проблеми збереження генофонду українського народу, розв'язання яких, відповідно до ст. 16 Конституції України, є обов'язком держави [1]. Одна з ключових ролей у збереженні національної популяції належить жінці, її здоров'ю, фертильній функції. Паралельно актуалізуються питання демографічної безпеки (ДБ) країни та вітальної безпеки (ВБ), що є складовими безпеки національної [2,3]. ВБ гарантується здатністю системи охорони здоров'я забезпечувати реалізацію права людини на життя та здоров'я, медичну допомогу, медичне страхування, усувати небезпеки, що загрожують життю та здоров'ю, стало функціонувати за будь-яких несприятливих умов, а також здатністю держави до захисту від можливих загроз національних інтересів у сфері охорони здоров'я [4].

Якісна й ефективна система охорони здоров'я має безпосередній вплив на основні показники життя в будь-якій країні, а підвищення фізичної та соціально-економічної доступності сучасних лікарських засобів (ЛЗ) призводить до скорочення витрат на охорону здоров'я завдяки запобіганню захворювань (небажаних наслідків) та уникненню необхідності госпіталізації. Крім того, інноваційні ЛЗ позитивно впливають на підвищення продуктивності та збільшення робочої сили, створення робочих місць, навчання лікарів і провізорів, рівня культури споживання ліків у населення тощо [5]. Усе це не можливе без налагодженої та чіткої системи лікарського забезпечення населення, що функціонує в царині фармацевтичної безпеки (ФБ) [6] і розв'язує нагальні питання щодо забезпечення ефективними, доступними ЛЗ хворих як на невиліковні й «соціальні» захворювання, так і незахищених і пільгових верств населення в Україні.

Упродовж тривалого часу питання щодо доступності ЛЗ різної нозології вивчалися в наукових працях Б. П. Громовика [7], К. Л. Косяченка [8], А. А. Котвіцької [9], А. С. Немченко [10], Н. О. Ткаченко [11], В. В. Трохимчука

[12] тощо. Однак без належної уваги залишається такий сегмент фармацевтичного ринку, як ринок контрацептивів. Протизаплідні засоби (ПЗ) не просто допомагають жінці розв'язувати питання планування сім'ї та народження дітей. У період реформування вітчизняної системи охорони здоров'я на тлі погіршення соціально-економічного й політичного становища у країні, падіння морально-ціннісних орієнтирів і культури статевого життя в суспільстві, ПЗ сприяють уникненню абортів (наслідок небажаної вагітності), що негативно позначається на жіночому здоров'ї та фертильності.

Зауважимо, що окремі фармацевтичні аспекти забезпечення жінок ПЗ вивчали Д. І. Дмитрієвський і О. Є. Передерій (розроблення сперміцидного контрацептиву, 2005); З. М. Мнушко і В. В. Преснякова (вивчені гормональні препарати з позиції аудиту роздрібної реалізації, 2007); О. М. Заліська і К. І. Пушак (фармакоекономічні дослідження лікарських засобів для запобігання вагітності та лікування клімактеричних розладів у жінок, 2008) [13]; О. Б. Піняжко та О. М. Заліська (фармацевтичне забезпечення під час лікування гінекологічних захворювань) [14]. За останні роки фармацевтичний ринок (зокрема й зазначений його сегмент) активно розвивається та оновлюється. У парадигмі ВБ і ФБ загострюються питання розроблення та ухвалення стратегічних і тактичних управлінських рішень щодо системи забезпечення ліками, зокрема й тих, що стосуються фертильного здоров'я жінок.

Мета роботи

Дослідження ринку протизаплідних лікарських засобів (ПЛЗ) з подальшим формуванням масиву для ухвалення раціональних рішень щодо забезпечення контрацептивними засобами жінок дітородного віку

Матеріали і методи дослідження

Як основний матеріал дослідження використовували дані Державного реєстру лікарських засобів України, інформаційно-пошукової системи Компендіум онлайн, бази Нормативно-директивні документи МОЗ України, публікації в науково-практичних виданнях за напрямом дослідження, інтернет-ресурсу з пошуку ліків в аптеках України Tabletki.ua.

У роботі використали методи дослідження: контент-аналіз, порівняльний, аналітичний, графічний, методи маркетингового дослідження.

Результати

На першому етапі дослідження здійснили структурний аналіз вітчизняного фармацевтичного ринку протизаплідних лікарських засобів (ПЛЗ). За Державним реєстром лікарських засобів України, станом на 01.11.2019 р. на основі 13 міжнародних непатентованих назв зареєстровано 75 торгових найменувань ПЛЗ. За АТС-класифікацією всі ПЛЗ належать до анатомічної групи G «Засоби, що впливають на сечостатеву систему та полові гормони»,

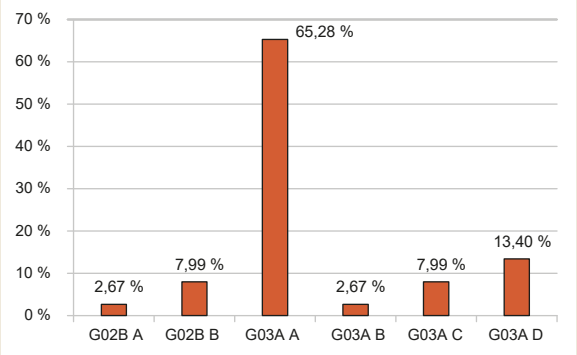

Рис. 1. Діаграма розподілу ПЛЗ за АТС-класифікацією.

підгруп: G02B A «Внутрішньоматкові контрацептиви», G02B B «Вагінальні контрацептиви», G03A A «Естрогени та гестагени в фіксованих комбінаціях», G03A B «Препарати, що містять гестагени та естрогени для послідовного застосування», G03A C «Гестагени» та G03A D «Препарати для екстреної контрацепції» (*рис. 1*).

Обговорення

За результатами дослідження, які отримали на першому етапі, встановили: найбільшу частку за кількістю торгових найменувань ПЛЗ посідає підгрупа G03A A – 65,28 %, друге місце – підгрупа G03A D – 13,4 %, найменшими за кількістю ПЛЗ на ринку України виявилися підгрупи G02B A та G03A B – по 2,67 % (*рис. 1*).

Аналіз компонентного складу ПЛЗ показав, що структура асортименту формується переважно з комплексних ЛЗ (69,3 %). Більшість цих ЛЗ становлять препарати, що містять дроспіренон + етинілестрадіол – 34,56 % від загальної кількості. Серед монокомпонентних переважають ЛЗ екстреної контрацепції з левоноргестрелом – 52,6 % (*рис. 2*).

Сегментація ринку ПЛЗ за лікарськими формами (ЛФ) показала, що тверді ЛФ (таблетки для перорального приймання та вагінальні таблетки) формують більшу частину асортименту – 84,4 %, м'які ЛФ (свічки, песарії, креми) – 7,8 %. У меншій кількості на вітчизняному фармацевтичному ринку представлені трансдермальні терапевтичні системи (ТС) – пластирі, внутрішньоматкові, вагінальні ТС, які разом становлять 6,5 % від усього асортименту, а також рідкі ЛФ – суспензії для ін'єкцій – 1,3 % загальної кількості ПЛЗ (*рис. 3*).

Під час дослідження проаналізували фірмову структуру ринку ПЛЗ. Встановили, що провідні позиції посідають іноземні виробники ПЛЗ з охопленням ринку у 96,1 % (13 країн-виробників). Країнами-лідерами з виробництва ПЛЗ є Іспанія («Лабораторіс Леон ФАРМА»), ФРН («Мібе ГмбХ Арцнаймітель» – «Bayer AG»), Угорщина (ВАТ «Гедеон Ріхтер»). Українські виробники: ТОВ «Фармекс груп», «Сперко Україна» та ПАТ «Монфарм» – посідають 3,9 % ринку, який формується тільки м'якими ЛФ (*рис. 4*).

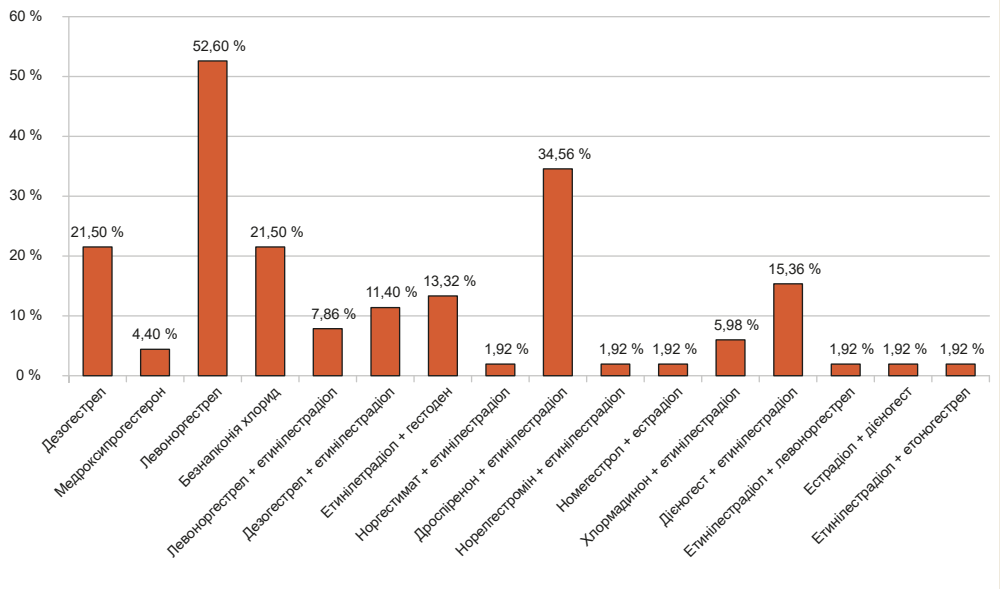

Рис. 2. Діаграма розподілу асортименту ПЛЗ за компонентним складом.

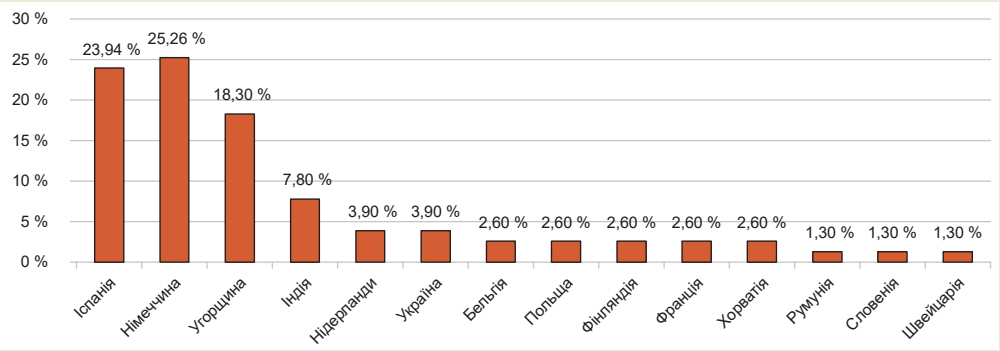

Рис. 4. Діаграма сегментації ринку ПЛЗ за країнами-виробниками.

Наступний етап дослідження передбачав обчислення показника рівня монополізації – індексу Герфіндаля-Хіршмана (HHI). Цей показник розраховують для формування повноцінної картини міжвиробничого розподілу ринку. Коефіцієнт HHI визначали за формулою:

$$HHI^* = S^2_1 + S^2_2 + ... + S^2_n,$$

де S_i – частка ринку *i*-ої фірми-виробника,
n – кількість фірм на ринку

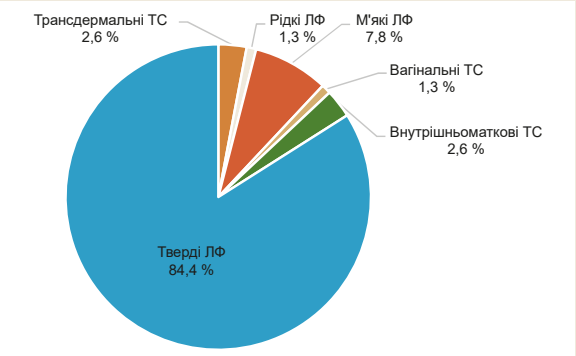

Рис. 3. Діаграма сегментації ринку ПЛЗ за лікарськими формами.

За коефіцієнтом HHI розрізняють:

1. Висококонцентровані ринки – 1800 < HHI < 10000 (монополістичний ринок, високий рівень концентрації, новій фірмі складно ввійти на ринок);
2. Помірно концентровані ринки – 1000 < HHI < 1800 (ринок із сильним рівнем монополізації, олігополістичний ринок);
3. Ринки низької концентрації – HHI < 1000 (ринок із низьким рівнем монополізації, конкурентний ринок, новій фірмі легко ввійти на ринок).

Значення HHI українського ринку ПЛЗ становить 1246.25, що визначається як олігополістичний ринок із сильним рівнем монополізації.

Для визначення можливих напрямів розвитку асортименту ПЛЗ розрахували коефіцієнт повноти асортименту, який вказує на можливу наявність незадоволеної потреби жінок у ПЛЗ, адже дорівнює 66,67 %.

Також під час ретроспективного аналізу асортименту ПЛЗ визначили коефіцієнти оновлення ринку (*табл. 1*).

Аналіз даних (*табл. 1*) дав можливість встановити, що у 2005–2010 рр. асортимент ПЛЗ збільшився на 39 %. Це відбулося внаслідок розширення асортименту підгруп G03A A та G03A C (таблетована форма). За період 2011–2015 рр. коефіцієнт оновлення зріс на 6,3 %

Таблиця 1. Оновлення асортименту ПЛЗ вітчизняного ринку

Група за АТС-класифікацією	ЛЗ, що зареєстровані до 2005 р.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2005–2010 рр.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2011–2015 рр.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2016–2020 рр.
	Монокомпонентні ЛЗ			
G02B A Внутрішньоматкові контрацептиви				
03			Джайдес, з 04.10.2013	Джайдес, до 12.09.2023
	Мірена, з 21.08.2003	Мірена	Мірена	Мірена, необмежений із 21.03.2018
G02B B Вагінальні контрацептиви				
02	Пантекс овал Н, з 15.01.2003	Пантекс овал Н	Пантекс овал Н	Пантекс овал Н, до 19.05.2019
03			Бенатекс, з 26.02.2014	Бенатекс, до 26.02.2019
				Вагітек, з 27.04.2017 до 27.04.2022
			Гінекотекс, з 03.01.2012	Гінекотекс, до 03.01.2017
			Евітекс, з 11.05.2012	Евітекс, до 11.05.2017
		Еротекс, з 15.12.2005	Еротекс	Еротекс, необмежений із 17.07.2019
			Ероцептин-Фармекс, з 31.10.2014	Ероцептин-Фармекс, до 31.10.2019
	Фарматекс, з 19.04.2002	Фарматекс	Фарматекс	Фарматекс
10	Деказоль, з 27.05.2004	Деказоль	Деказоль	Деказоль, необмежений із 30.08.2019
G03A C Гестагени				
02	Ексклютон, з 21.05.2003	Екслютон	Екслютон, до 30.05. 2013	
06		Депо-провера, з 02.02.2009	Депо-провера	Депо-провера, до 01.10.2020
08			Імпланон НКСТ, з 10.07.2014	Імпланон НКСТ, до 10.07.2019
09				Дезогестрел Сандоз, з 30.08.2019 до 30.08.2024
				Дезофемен 75, із 22.12.2017 до 22.12.2022
		Лактинет, з 22.10.2008	Лактинет	Лактинет-Ріхтер, необмежено з 07.11.2018
		Чарозетта, з 25.08.2009	Чарозетта	Чарозетта, до 07.08.2019
G03A D Препарати для екстреної контрацепції				
01				Аводель, з 21.03.2019
			Двелла, з 30.05.2012	Двелла, до 30.05.2017
		Ескапел, з 20.07.2006	Ескапел	Ескапел, до 24.06.2021
			Евадір, з 24.01.2011	Евадір, до 24.01.2016
				Левоноргестрел Сандоз, з 08.11.2017 до 08.11.2022
				Лергесан, з 26.04.2019 до 26.04.2024
				Люпінор, з 30.12.2016 до 30.12.2021
				Моделль 911, з 21.06.2016 до 21.06.2021
				Навелла 0,75, з 30.11.2018 до 30.11.2023
				Навелла 1,5, з 22.02.2019 до 22.02.2024
	Постинор, з 29.07.2002	Постинор	Постинор	Постинор, необмежений із 04.07.2017
			Фасілє-ван, з 20.08.2015	Фасілє-ван, до 20.08.2020

Продовження таблиці 1.

Група за АТС-класифікацією	ЛЗ, що зареєстровані до 2005 р.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2005–2010 рр.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2011–2015 рр.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2016–2020 рр.
Комплексні ЛЗ				
G02B В Вагінальні контрацептиви				
02	Новаринг, з 14.05.2004	Новаринг	Новаринг	Новаринг, необмежений з 08.05.2019
10		Контрацептин-Т, з 05.12.2006	Контрацептин-Т, до 05.12.2011	
G03A А Естрогени й гестагени у фіксованих комбінаціях				
05	Нон-овлон, з 21.08.2003	Нон-овлон, до 21.08.2008		
07				Леверет міні, з 28.03.2016 до 28.03.2021
				Левомін 30, з 20.02.2018 до 20.02.2023
				Моделль ero, з 19.07.2016 до 19.07.2021
	Мікрогінон, з 22.05.2002	Мікрогінон	Мікрогінон, до 22.04.2012	
	Мінізистон, з 09.02.2004	Мінізістон	Мінізістон, до 22.01.2014	
	Овідон, з 21.05.2003	Овідон, до 21.05.2008		
		Овосепт, з 10.05.2005 до 10.05.2010		
		Ригевідон, з 14.03.2005	Ригевідон	Ригевідон, до 21.05.2020
		Ригевідон 21+7, з 14.03.2005 до 14.03.2010		
09				Дезофемін 30, із 22.12.2017 до 22.12.2022
	Марвелон, з 18.11.2004	Марвелон	Марвелон	Марвелон, необмежений з 30.08.2019
	Мерсилон, з 27.05.2004	Мерсилон	Мерсилон	Мерсилон, до 10.07.2019
			Муналі 20, з 12.06.2015	Муналі 20, до 12.06.2020
			Муналі 30, з 12.06.2015	Муналі 30, до 12.06.2020
	Новінет, з 21.05.2003	Новінет	Новінет	Новінет, необмежений із 26.11.2018
	Регулон, з 21.05.2003	Регулон	Регулон	Регулон, необмежений із 15.06.2018
10				Аплік, з 28.04.2017 до 28.04.2022
			Артиція, з 11.05.2012	Артиція, до 11.05.2017
				Вендіол, із 16.08.2019 до 16.08.2024
	Логест, з 24.11.2003	Логест	Логест	Логест, необмежений із 26.04.2018
	Ліндінет 20, з 26.08.2003	Ліндінет 20	Ліндінет 20	Ліндінет 20, необмежений із 16.08.2018
	Ліндінет 30, з 26.08.2003	Ліндінет 30	Ліндінет 30	Ліндінет 30, необмежений із 16.08.2018
			Моделль Тін, з 18.09.2014	Моделль Тін, до 18.09.2019
	Минесс, з 27.03.2003	Минесс, до 27.03.2008		
				Пасадобль, із 17.01.2018 до 17.01.2023
		Тристин, з 22.01.2007	Тристин, до 22.01.2012	
		Фемоден, з 23.01.2006	Фемоден	Фемоден, до 27.11.2020
11	Сілест, з 01.07.2002	Сілест	Сілест	Сілест, до 05.12.2019
12				Велмарі, з 21.06.2016 до 21.06.2021
			Відора	Відора, необмежений із 24.01.2019
			Відора Мікро, з 21.01.2014	Відора Мікро, необмежений із 24.01.2019

Група за АТС-класифікацією	ЛЗ, що зареєстровані до 2005 р.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2005–2010 рр.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2011–2015 рр.	ЛЗ, що зареєстровані в період 2016–2020 рр.
12			Дарилія, з 14.11.2011	Дарилія, необмежений із 09.08.2017
			Дайла, з 10.08.2011	Дайла, до 10.08.2016
		Джаз, із 28.11.2009	Джаз	Джаз, необмежений із 31.10.2016
			Джаз Плюс, з 28.04.2012	Джаз Плюс, необмежений із 06.04.2017
			Діфенда, з 02.09.2013	Діфенда, необмежений із 07.09.2018
				Дроспіфем 20, із 20.03.2017 до 20.03.2022
				Дроспіфем 30, із 20.03.2017 до 20.03.2022
				Ізнель 30 із 11.05.2018 до 11.05.2023
				Лібератті, з 08.11.2017 до 08.11.2022
			Мідіана, з 06.01.2011	Мідіана, до 19.07.2021
			Міланда, з 02.08.2013	Міланда, необмежений із 12.09.2018
			Міральда, з 24.07.2015	Міральда, до 24.07.2020
			Моделль Про, з 18.09.2014	Моделль Про, необмежений із 30.08.2019
			Моделль Тренд, із 05.12.2014	Моделль Тренд, до 05.12.2019
		Ярина, з 23.05.2006	Ярина	Ярина, до 16.03.2021
			Ярина Плюс, із 20.04.2012	Ярина Плюс, необмежений із 06.04.2017
				Фемінатті, з 4.10.2017 до 04.10.2022
13	Евра, з 22.10.2004	Евра	Евра	Евра, до 20.11.2019
14			Зоулі, з 19.12.2014	Зоулі, до 19.12.2019
15			Ангелета, з 31.10.2014	Ангелета, до 31.10.2019
			Моделль Анті, з 08.02.2014	Моделль Анті, до 05.02.2024
				Мадінет, з 02.03.2017 до 02.03.2022
	Белара, з 01.11.2004	Белара	Белара	Белара, до 07.07.2020
16				Деновель 30, із 02.03.2017 до 02.03.2022
				Дінорет, необмежений із 24.01.2019
		Жанін, з 04.11.2006	Жанін	Жанін, до 26.08.2021
			Жастінда, з 23.08.2013	Жастінда, необмежений із 12.09.2018
			Наадін, з 14.06.2013	Наадін, до 30.11.2023
				Софіті, з 09.08.2017 до 09.08.2022
				Силует, необмежений із 17.01.2018
				Фламенко, з 29.05.2019 до 29.05.2024
G03A В Препарати, що містять гестагени й естрогени для послідовного застосування				
03		Три-регол, з 07.04.2005	Три-регол	Три-регол, до 12.06.2020
		Три-регол 21+7, з 07.04.2005		
	Тризистон, з 09.02.2004	Тризистон, до 09.02.2009		
	Триквілар, з 21.05.2003	Триквілар	Триквілар, до 30.05.2013	
05		Три-мерсі, з 18.08.2006	Три-мерсі, до 18.08.2011	

і становив 45,3 % внаслідок розширення асортименту підгруп G03A D, G02B B та G03A A. На ринку України вперше з'явився підшкірний імплант «Імпланон НКСТ», а також внутрішньоматкова система «Джайдес». За період 2016–2019 рр. коефіцієнт оновлення становив 31,4 %. Це пояснюється зникненням комплексних м'яких лікарських форм («Контрацептин-Т», підгрупа G02B B) і майже повним зникненням підгрупи G03A B з одночасним розширенням асортименту підгрупи G03A D, де внутрішньогруповий коефіцієнт оновлення становив 50 %.

Висновки

1. На підставі аналізу фармацевтичного ринку ПЛЗ сформували інформаційний масив сучасного арсеналу контрацептивних ЛЗ: 29,7 % – монокомпонентні, 69,3 % – комплексні засоби. В асортименті переважають ПЛЗ, що містять дроспіренон + етинілестрадіол, і ЛЗ екстреної контрацепції з левоноргестрелом.

2. Аналіз сегментації за ЛФ показав суттєве домінування таблетованих ПЛЗ, які становлять 84,4 % усього асортименту. Майже відсутні трансдермальні, маткові та вагінальні терапевтичні системи. На ринку ПЛЗ зовсім не представлені підшкірні імпланти та аерозольні форми контрацептивів. Визначили, що 96,1 % ринку формують закордонні виробники, українські фірми-виробники становлять лише 3,9 % ринку.

3. Індекс монополізації ринку, який розрахували, вказує на олігополістичні тенденції ринкових відносин, а індекс повноти асортименту (66,67 %) – на можливі напрями розширення товарного асортименту для підвищення загального рівня задоволення потреби жінок у ПЛЗ.

4. У результаті ретроспективного аналізу розрахували коефіцієнт оновлення за період 2005–2019 рр. Встановили, що після 2015 р. оновлення асортименту знизилося на 13,9 % внаслідок зникнення декількох підгрупи та одночасного розширення асортименту підгрупи G03A D.

Перспективи подальших досліджень. Результати досліджень у цьому напрямі дадуть змогу виявити проблемні питання функціонування вітчизняної системи забезпечення ПЛЗ та удосконалити й підвищити її рівень у площині ФБ.

Конфлікт інтересів: відсутній.
Conflicts of interest: authors have no conflict of interest to declare.

Відомості про авторів:
Маганова Т. В., аспірант каф. управління і економіки фармації, медичного та фармацевтичного права, Запорізький державний медичний університет, Україна.
ORCID ID: 0000-0001-7008-3102
Ткаченко Н. О., канд. фарм. наук, доцент каф. управління і економіки фармації, медичного та фармацевтичного права, Запорізький державний медичний університет, Україна.
ORCID ID: 0000-0002-8566-5938

Information about authors:
Mahanova T. V., Postgraduate Student of the Department of Management and Pharmacy Economics, Medical and Pharmaceutical Law, Zaporizhzhia State Medical University, Ukraine.
Tkachenko N. O., Ph.D., Associate Professor of the Department of Management and Pharmacy Economics, Medical and Pharmaceutical Law, Zaporizhzhia State Medical University, Ukraine.

Сведения об авторах:
Маганова Т. В., аспирант каф. управления и экономики фармации, медицинского и фармацевтического права, Запорожский государственный медицинский университет, Украина.
Ткаченко Н. А., канд. фарм. наук, доцент каф. управления и экономики фармации, медицинского и фармацевтического права, Запорожский государственный медицинский университет, Украина.

Список літератури

[1] Пашков В. М. Проблеми господарсько-правового забезпечення відносин в сфері охорони здоров'я : автореф. дис. … д-ра юр. наук : 12.00.04 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 38 с.
[2] Дністрянський М. Демографічна криза в Україні як проблема національної безпеки // *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень «БОРИСФЕН ІНТЕЛ»*. 2017. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/09-22-demograph/
[3] Александрова О. Ю. Демографічна безпека України: оцінка стану, акценти державного регулювання. *Агросвіт.* 2017. № 18. С. 69-75. URL: http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2481&i=5
[4] Пашков В. М. Вітальна безпека як чинник господарсько-правової політики. *Підприємництво, господарство і право.* 2008. № 3. С.81-84. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/12447
[5] Сучасні аспекти фармацевтичної практики в Україні : колективна монографія / Б. П. Громовик, А. В. Горілик, І. Я. Городецька та ін. ; за ред. Б. П. Громовика. Львів : Ліга-Прес, 2014. 386 с.
[6] Вороніна І. С. Фармацевтична безпека як складова економічної безпеки держави в умовах інноваційної моделі соціально-економічного розвитку. *Право та інноваційне суспільство.* 2016. № 2. С. 24-28. URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Voronina7.pdf
[7] Левицька О. Р., Громовик Б. П. Аналіз цін і економічної доступності лікарських засобів для хворих з ішемічним інсультом. *Одеський медичний журнал.* 2013. № 3. С. 18-22.
[8] Косяченко К. Л., Немченко А. С. Оцінка основних тенденцій споживання ліків та їх доступності населенню в Україні за 2001-2010 роки. *Фармацевтичний часопис.* 2012. № 3. С. 99-104.
[9] Котвіцька А. А., Прокопенко О. С. Моніторинг показників фізичної та соціально-економічної доступності лікарських засобів, які застосовуються у лікуванні хвороби Паркінсона. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації.* 2019. № 3. С. 55-63. https://doi.org/10.24959/uekj.19.15
[10] Назаркіна В. М., Немченко А. С. Міжнародний досвід управління прайсингом як основа цінової доступності лікарських засобів. *Соціальна фармація в охороні здоров'я.* 2017. Т. 3, № 2. С. 24-33. https://doi.org/10.24959/sphhcj.17.83
[11] Солодовник В. А., Ткаченко Н. А., Гладышева С. А. Изучение ценовой конъюнктуры украинского рынка средств для лечения себорейного дерматита волосистой части головы. *Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики.* 2018. Т. 11, № 3. С. 332-338. https://doi.org/10.14739/2409-2932.2018.3.145254
[12] Ольхова І. В., Трохимчук В. В. Дослідження арсеналу лікарських засобів для лікування хворих дітей на гастрит і дуоденіт. *Фармацевтичний часопис.* 2012. № 4. С. 114-119. https://doi.org/10.11603/2312-0967.2012.4.2538
[13] Пушак К. І., Заліська О. М. Аналіз динаміки арсеналу гормональних контрацептивів та вивчення фармацевтичних аспектів контрацепції в Україні. *Фармацевтичний журнал.* 2005. № 5. С. 22-26.
[14] Аналіз фармацевтичного забезпечення при гінекологічних захворюваннях в Україна та світі / О. Б. Піняжко, О. М. Заліська, Н. Р. Готь, Л. І. Гнатишак. *Фармацевтичний часопис.* 2013. № 4. С. 109-115. https://doi.org/10.11603/2312-0967.2013.4.2456

References

[1] Pashkov, V. M. (2010). *Problemy hospodarsko-pravovoho zabezpechennia vidnosyn v sferi okhorony zdorovia*. d-ra yur. nauk: 12.00.04

[Problems of economic and legal support of relations in the sphere of health care]. Natsionalna yurydychna akademiia imeni Yaroslava Mudroho. [in Ukrainian].
[2] Dnistrianskyi, M. (2017, September 22). Demohrafichna kryza v Ukraini yak problema natsionalnoi bezpeky [The Demographic Crisis in Ukraine as a National Security Problem]. *Borysfen Intel*. [in Ukrainian]. Retrieved from http://bintel.com.ua/uk
[3] Aleksandrova, O. Yu. (2017). Demohrafichna bezpeka Ukrainy: otsinka stanu, aktsenty derzhavnoho rehuliuvannia [Demographic security of Ukraine: state assessment, the emphasis of govemment regulation]. *Ahrosvit*, (18), 69-75. [in Ukrainian]. Retrieved from http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2481&i=5
[4] Pashkov, V. M. (2008). Vitalna bezpeka yak chynnyk hospodarsko-pravovoi polityky [Greeting security as a factor of economic and legal policy]. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (3), 81-84. [in Ukrainian].
[5] Hromovyk, B. P., Horilyk, A. V., Horodetska, I. Ya., Hrushkovska, D. T., Datsko, A. Y., Datsko, O. I., … Yarko, N. B. (2014). *Suchasni aspekty farmatsevtychnoi praktyky v Ukraini* [Modern aspects of pharmaceutical practice in Ukraine]. Lviv: Liha-Pres. [in Ukrainian].
[6] Voronina, I. S. (2016). Farmatsevtychna bezpeka yak skladova ekonomichnoi bezpeky derzhavy v umovakh innovatsiinoi modeli sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [Pharmaceutical security as a component of economic security of the state in terms of innovative models of social and economic development]. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*, (2), 24-28. [in Ukrainian]. Retrieved from http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Voronina7.pdf
[7] Levytska, O. R., & Hromovyk, B. P. (2013). Analiz tsin i ekonomichnoi dostupnosti likarskykh zasobiv dlia khvorykh z ishemichnym insultom [Price monitoring and economic drug accessibility for patients with ischemic stroke]. *Odeskyi medychnyi zhurnal*, (3), 18-22. [in Ukrainian].
[8] Kosyachenko, K. L., & Nemchenko, A. S. (2012). Otsinka osnovnykh tendentsii spozhyvannia likiv ta yikh dostupnosti naselenniu v ukraini za 2001-2010 roky [Evaluation of major trends in consumption of medicines and availability of population in Ukraine for the years 2001-2010]. *Farmatsevtychnyi chasopys– Pharmaceutical review*, (3), 99-104. [in Ukrainian].
[9] Kotvitska, A. A., & Prokopenko, O. S. (2019). Monitorynh pokaznykiv fizychnoi ta sotsialno-ekonomichnoi dostupnosti likarskykh zasobiv, yaki zastosovuiutsia u likuvanni khvoroby Parkinsona. [Monitoring of physical and socio-economic indicators of medicines used in the treatment of Parkinson's disease]. *Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii*, (3), 55-63. https://doi.org/10.24959/uekj.19.15 [in Ukrainian].
[10] Nazarkina, V. M., & Nemchenko, A. S. (2017). Mizhnarodnyi dosvid upravlinnia praisynhom yak osnova tsinovoi dostupnosti likarskykh zasobiv [International practices of pricing-management as the basis of availability of medicines]. *Sotsialna farmatsiia v okhoroni zdorovia*, *3*(2), 24-33. [in Ukrainian]. https://doi.org/10.24959/sphhcj.17.83
[11] Solodovnyk, V. A., Tkachenko, N. A., & Hladyishev, S. A. (2018). Izuchenie tsenovoi konyunktury ukrainskogo rynka sredstv dlya lecheniya seboreinogo dermatita volosistoi chasti golovy [Study of Ukrainian price market of medicines for scalp seborrheic dermatitis treatment]. *Current issues in pharmacy and medicine: science and practice*, 3(28), 332-338. [in Russian]. https://doi.org/10.14739/2409-2932.2018.3.145254
[12] Olkhova, I. V., & Trokhymchuk, V. V. (2012). Doslidzhennia arsenalu likarskykh zasobiv dlia likuvannia khvorykh ditei na hastryt i duodenit. [The study of the medicines supply for treatment of children with gastritis and duodenitis]. *Farmatsevtychnyi chasopys – Pharmaceutical Review*, (4), 114-119. [in Ukrainian]. https://doi.org/10.11603/2312-0967.2012.4.2538
[13] Pushak, K. I., & Zaliska, O. M. (2005). Analiz dynamiky arsenalu hormonalnykh kontratseptyviv ta vyvchennia farmatsevtychnykh aspektiv kontratseptsii v Ukraini. [Analysis of the dynamics of the hormonal contraceptive arsenal and the study of pharmaceutical aspects of contraception in Ukraine]. *Farmatsevtychnyi zhurnal*, (5), 22-26. [in Ukrainian].
[14] Piniazhko, O. B, Zaliska, O. M., Hot, N. R., & Hnatyshak, L. I. (2013). Analiz farmatsevtychnoho zabezpechennia pry hinekolohichnykh zakhvoriuvanniakh v Ukraini ta sviti. [Analysis of pharmaceutical providing for gynecological diseases in Ukraine and in the world]. *Farmatsevtychnyi chasopys – Pharmaceutical Review*, (4), 109-115. [in Ukrainian]. https://doi.org/10.11603/2312-0967.2013.4.2456